

vsi v veselih kakor tudi žalostnih trenutkih. Vsi bodimo udje društva, je dejal, onega, ki se ga ne oklene, ne smatram resnim učiteljem. Omenja, da ima vsako društvo mnogo zaprek, med katerimi je omeniti zlasti boj za častna mesta. Pri današnjih volitvah, pravi, naj bi se ne oziralo le na starost, ampak v prvi vrsti tudi na marljivost. Dalje želi, da naj bosta v društvu obe narodnosti, saj imamo vsi iste pravice in iste dolžnosti. Bodimo složni, seveda pa poleg tega ne pozabimo, da nas je rodila majka Slava! (Navdušeno odobravanje.)

Tovariš nadučitelj Gradišnik izraža veselje nad ustanovitvijo tega prepotrebnege društva ter poudarja, da naj bo društveno delovanje vsekdar le stanovsko. Stvarni bodimo vedno in ponosni, da smo učitelji! Tudi tov. Gradišniku se je živahno pritrjevalo.

Na to so sledile volitve, ki so se završile tako-le: tov. Ant. Gnus, predsednik; tov. Bl. Kropelj, namestnik; tov. Miloš Roš, 1. tajnik; tovarišica A. Fux, 2. tajnica; Iv. Sorčan, blagajnik; tov. J. Kern, knjižničar; Rob. Plavšak, pevovodja ter tovariša J. Četina in Zorn, odbornika.

H koncu se je navsetovalo ter odobrilo med drugim, da se vrši prihodnje zborovanj v Hrastniku dne 2. svečana 1907. (Predlog tov. J. Raina.) Dalje, da se natisnejo pravila v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani. (Predlog tov. Logarja.)

Zborovanje se je nato zaključilo in sledila mu je v restavraciji g. Juvančiča zabava, tako animirana, kakršna je mogoča le med enako čutečimi sestrami in brati.

Književnost in umetnost.

Politično življenje Slovencev. Spisal dr. Dragotin Lončar. Ponatisk iz „Naših Zapiskov“. Cena 60 h. V Ljubljani 1906. Založil pisatelj. Prodaja L. Schwentner. — Ta razprava je izšla kot I. zvezek „Knjižnice političnih in socialnih spisov“. — Kakor odobrujemo to novo književno podjetje sploh, tako moramo z vsem priznanjem omenjati to Lončarjevo delo posebej, ki je prvo svoje vrste v naši literaturi, pisano s strokovnjaško preglednostjo in razsodnostjo. Prepričani smo, da sežejo tudi naši čitatelji z veseljem po tem delu, ki odpira jasen pogled v dosedanje politično življenje Slovencev. Knjižico moramo torej le najtopleje priporočati!

Kaj mora mladina vedeti o alkoholu. Brošuro s tem naslovom smo omenili že v eni prejšnjih števil ter jo priporočali, ker je res želeli, da se kolikor mogoče razširi med slovenskim narodom. § 77., 3. odstavek novega šolskega in učnega reda posebno poudarja, naj šola deluje na omejitev alkoholne kuge, zato naj si slavna šolska vodstva oskrbe teh brošuric kolikor mogoče mnogo za šolarske knjižnice, ker s tem delujejo brez vsakega truda v smislu tendence gori omenjenega paragrafa. Malenkost, ki jo izdajo krajni šolski sveti za to brošuro, bo vrnena sto in stokrat. Prepričani smo, da ne bo šolarske knjižnice na Kranjskem, ki bi ne imela po več izvodov te brošure. To brošuro priporoča šolskim vodstvom visoki c. kr. dež. šolski svet z razpisom z dne 26. oktobra t. l., št. 48941, v nakup.

„Mali dobrotvor.“ Na željo mnogih prijateljev in naročnikov „Malega dobrotvora“ so izšli 1., 2. in 3. zvezek XII. tečaja tega mladinskega lista v enem sešitku pod imenom „Dragoljubke“. Knjižico so spisali najboljši hrvaški omladinski pisatelji. Cena ji je samo 80 h za vse leto. Poedini zvezki stanejo samo 20 h. Naročnino sprejema Franjo Bartuš, rav. učitelj v Zagrebu.

Odvetniška tarifa. Določilo o rabi hrvaškega in slovenskega jezika v okolišu višjih deželnih sodišč: graškega, tržaškega in zadrškega. Sodne pristojbine po novih civilno-pravnih zakonih s stvarnim kazalom. Uredil dr. E. Volčič. Prvi natis. Cena K 1.80. V Ljubljani 1906. Založil dr. E. Volčič. Tisk J. Blaznika naslednikov v Ljubljani. — Knjižica je zelo skrbno sestavljena ter bo dobro služila svojemu namenu. Dodatno k tej knjižici izide koncem tega meseca „Civilno-pravni red in sodni pravilnik“, ki bo obsegal vse glavne zakone.

Politiški pregled.

* **Nova stranka na Hrvaškem.** V Zagrebu se je vršil ustanovni shod krščansko-socialne stranke. Shod je določil pro-

gram, ki je v političkem oziru enak programu stranke prava iz leta 1894. V socialnem pogledu bo stranka razpravljala vsa socialna vprašanja na krščanski podlagi.

* **Hrvaški protestantje.** Ogrski protestantje so te dni zborovali v Budimpešti, kjer je bilo prečitano pismo cerkvenih občin iz Hrvaške, v katerem se opozarja na posebni državno-pravni položaj Hrvaške, na posebne zakone in prilike. V pismu se zahteva, da skupščina v svojih sklepih, zlasti kar se tiče pohajanja ogrskih bogoslovnih semenišč, ne obvezuje Hrvaške. Pismu so bile priložene nekatere odredbe hrvaškega bana. Na predlog barona Pronaya je skupščina sklenila, da raztegne svoje sklepe tudi na Hrvaško brez ozira na posebni položaj ter je pozvala cerkve, da to izvedejo. List „Magyar Szo“ dostavlja, da je ta sklep državno-pravna in politična nemožnost, ker se protivi nagodbi. Največ škode da bo trpelo protestantstvo samo, ker bo ban s svojimi protiodredbami lahko mnogo škodoval.

* **Srečna Dalmacija!** Z Dunaja javljajo, da namerava vojno ministrstvo v prihodnjem letu zvišati vojaško posadko v Dalmaciji. Dalmacija dobi tudi dve gorski bateriji. — A koliko šol?! Čemu? Saj je narod vajej stradanja!

* **Črna gora.** Dne 8. t. m. so otvorili v Cetinju črnogorsko skupščino. Knez Nikolaj je naglašal, da je vedno želel kot demokratski knez, da dá svojemu narodu ustavo, ki naj zagotovi svobodo državljanom. Bolj kot kdaj so trdne prijateljske razmere med ruskim in črnogorskim ljudstvom. Obisk prestolonaslednika Danila v Dalmaciji ob zadnjih manevrih dokazuje, da so razmere z Avstro-Ogrsko prijateljske. Zveze z balkanskimi državami so prijateljske in trajne. Knez obeta, da bo vedno čuval koristi svojega naroda.

* **Srbija.** Vlada je sklenila pogodbo zaradi topov in strelišča s tvrdko Schneider v Creuzotu na Francoskem. Novo posojilo bo sklenjeno v Parizu. Pogajanja med vlado in med bančno grupo, ki ji načeluje otomanska banka, bodo kmalu dovršena. Določeno bo, da bo od tega posojila, ki ga dobi po 4½%, srbska vlada potrosila 30 milijonov na Francoskem. Toliko bodo stali novi topovi. Carinski spor z Avstro-Ogrsko bo težko poravnat. Slabe posledice te carinske vojne pa ne čutijo samo srbski poljedelci in trgovci, ampak tudi avstrijski industrijalci in še posebno avstrijski konsumenti. O tem piše „Prager Tagblatt“: „Meso je drago in vlada, ki pošteno misli, mora storiti vse, da se znižajo cene mesnih živil. Kdo pač pravzaprav plačuje troške srbske carinske vojne? Naša industrija bo za vedno oškodovana, tako tudi naša trgovina in naši konsumenti. In komu na ljubo vse to? Na ljubo domačim volom. Ko bi vsaj bil resničen izgovor, da gre tu za čast države...“ Srbsko trgovsko društvo v Belgradu je poslalo na ministra Paču pismo, v katerem poudarja škodo, ki jo trpe trgovci zaradi neurejenih trgovskih odnošajev. Trgovci prosijo vlado, da sklene čimprej trgovske pogodbe ter da takoj zniža na minimum tarifne pristojbine za uvoz.

* **Ločitev cerkve od države na Francoskem.** Kakor poročajo iz Pariza, se je med ministrskim predsednikom Clemenceaum, ministrom za bogočastje Briandom in radikalnimi skupinami večine vršilo posvetovanje zaradi izvedbe zakona o ločitvi cerkve od države. Nekateri voditelji skupine so zahtevali, naj se že dne 11. decembra t. l. izroči cerkveno imetje občinam in dobrodelnim zavodom. Minister za bogočastje Briand je izjavil, da le onim bogočastnim udružitvam, ki se do 11. decembra konstituirajo, ter o tem obvestijo vlado, izroče brez posredovanja vlade cerkve in cerkveno imetje. Po 11. decembru 1906 ne bo več obstajala ta zakonita privilegirana situacija, in one bogočastne udružitve, ki se bodo konstituirale po 11. decembru 1906, se bodo morale obrniti na ministrstvo, da se jim izroče cerkve in cerkveno imetje. Ministrstvo bo imelo določati, se ima li to imetje izročiti tem novim bogočastnim udružitvam ali pa občinam.

Vestnik.

Imenovanje. Na petrazredni deški šoli v Kastvu (Istra), sta definitivno imenovana Bruno Jurinčič kot učitelj II. reda in Vinko Rubeša kot učitelj III. reda.

Izpit za učitelja gluhtonemih je napravil g. J. Pianeecki, učitelj in vodja ljubljanske gluhtonemnice.

Poročil se je Bruno Jurinčič, učitelj v Kastvu, z gospodično Ljudmilo Jelušič-Sundričevno. Bilo srečno!

Premeščen je g. Ivan Vogelcnik, vodja čipkarske šole v Idriji, k centrali na Dunaj. Obenem je premaknjen v IX. plačilni razred.

V Predosljkih v kranjskem šolskem okraju je na dvorazredni ljudski šoli razpisano učno mesto do 19. t. m.

Učiteljske službe na Štajerskem. Na trirazrednici v Prihovi (tretji krajni razred) je razpisano mesto definitivnega, oziroma provizoričnega učitelja. Prošnja do 10. decembra t. l. V Sevnici na Dravi do Velike noči 1907 mesto definitivnega učitelja, prošnje do 20. decembra; na štirirazrednici v Sv. Lovrencu, pošta Juršinci (drugi krajni razred) definitivno, oziroma provizorično mesto učitelja ali učiteljice; prošnje do 1. jan. 1907.

Pozor, slovensko učiteljstvo! Uradni list „Osservatore Triestino“ razpisuje na c. kr. državni ljudski šoli v via della Fontana v Trstu podučiteljsko mesto — XI. čin. razr. za slovenski jezik s pravicami in dolžnostmi vadniških podučiteljev do 7. decembra t. l. Zahteva se: učna usposobljenost za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom in znanje nemščine (torej ne izpit!). — Prošnje je vlagati na c. kr. naučno ministrstvo predpisanim potom na c. kr. namestništvo v Trstu — Mesto je nastopiti s 1. januarjem 1907. Ker je ravno to mesto važno, pozivljamo mlade slovenske učitelje, da se oglase za to službo. —!

Čedne razmere vladajo v Šmihelu pri St. Petru na Krasu, kjer kaplan vsakega učitelja preganja, zlasti sedanjega nadučitelja g. Vugo, ker mu ni hotel biti za slugo in ker ni član konsumna. Tožari ga na vse mogoče načine. Ovadba za ovadbo. Sedaj vihra divja gonja s podpismi, ki jih pošiljajo šolskim oblastim, da bi nadučitelja ugonobili. Seveda, šolske oblasti pa mirno gledajo in ne rešijo siromaka od tam vkljub temu, da je prosil za dve službi in to v nadi, da dobi eno ali drugo. Mogoče, da leže tozadevne prošnje še pri c. kr. okr. šolskem svetu v Postojni, kar bi ne bilo nič čudnega, ker je rešitev prošnje ložja, če se prej konča učitelja. Zato pozivljamo merodajne faktorje, da nemudoma odpomorejo ubogemu učiteljskemu trpinu ter ga rešijo iz takih krempljev. Ali smo še vedno tam, da se bo mirno gledalo, da kaplani po nedolžnem mrevariju učiteljstvo!? Ako ne bo kmalo reda tudi v tem oziru, pridemo še z drugimi podatki na dan! Samo polena in preganje — kruha pa od nikoder!

Lepa praksa. V postojnskem šolskem okraju se pogosto razpisujejo učiteljske službe, za katere se tudi kompetenti pridno oglašajo, kar pa nekemu gospodu posebno ne ugaja, pač pa ponuja razpisane službe kar provizoričnim učnim osebam. Te so pa vendar toliko kolegijalne, da večinoma odklanjajo take ponudbe na korist definitivnim učnim osebam. Za danes vprašamo le: Ali je tako postopanje — pravilno?!

Prav avstrijsko! Državni pravnik je povedal pri lepi, avstrijsko c. kr., javno socialno življenje nad vse karakterizirajoči razpravi Riehl na Dunaju, da računajo po raznih avstrijskih kaznilnicah na enega jetnika 18 do 20 m³ zraka. — A v tej Avstriji se dobe javna nadučiteljska stanovanja, kjer ne prihaja na osebo niti polovico toliko zraka. — Menda kulturo kake države taksirajo po številu modernih kaznilnic?!

Naglica deželnega šolskega sveta v Ljubljani. Pišejo nam: Že spomladi smo vložili prošnje za vrtno podporo, a še sedaj ni rešitve. Sedaj bi se lahko kaj delalo, a brez denarja se ne obdeluje vrtov. Kaj bi rekli visoki gospodje, če bi jim zavlačevali učitelji po pol leta v rešitev poslanih akte?! Tako visoka korporacija bi nam morala biti zgled reda in dela! Oddaja učiteljskih služb je tudi polzevska! Le zganite se!

Ljudsko knjižnico nameravajo ustanoviti v Hruševju pri Postojni.

Javno knjižnico so osnovali v Ajdovščini. V Vipavi so sklenili, da preosnujejo čitalnico v ljudsko knjižnico.

Tvornice za papir so sklenile, da podraže svoje izdelke. Papir bo torej dražji in zato se podraže tudi tiskarska dela.

Svobodna Misel. V listu „Volná Myšlenka“ čitamo: Veselo in bujno življenje se začneja probujati med narodi; preteklo stoletje dela, nabiranja plodov duševnih in gmotnih sposobnosti je probudilo v narodih slutnjo, kako brezkončno

krasnega življenja je zmožen človek. Primerjajoč pa te krepke valove z našo Slovenijo obhaja človeka groza, hujski oblaki, kot so zimske megle po naših dolinah, pokrivajo duševno obzorje njihovih prebivaleev. Suženjski strah, to je geslo, pod katerim se še vedno plove; ne samo pri ljudstvu, razumništvo je istotako pravi sin svojega naroda. Stoletja so nas zastrupljali s strahom, ki nam je razvednil kri, ki je omogočal, da smo redili pijavke, ki so pripravljali nam pot v nebeško večnost, sebi pa bujao sedanjost. Po zaslugi razvoja drugod smo izgubili l. 1848 gmotne gospodarje, duševni so pa ostali. Tako sedanji Slovenec inteligent neodločno omahuje med poželjenjem za življenjem in strahom pred — hudičem. Na eni strani mu razuma in čuta stari nauki nič več ne zadovoljujejo, na drugi strani mu pa stoletja vtepani strah ne da, da bi v največji globočini srca ne pustil koticčka pripomočkom za — zadnjo uro. A ker se sam boji iskati, ne pusti tega tudi svojemu bližnjemu. To je psihologični vzrok sedanjih in bodočih uspehov rimskega klerikalizma in neuspehov naših stremeljenj po Sloveniji. Ta neodkritosrčnost in strahopetnost v duševnem življenju se kruto maščuje — poraz za porazom, na celi črti. Človek, ki ni samega sebe gotov, ne more krepko delovati, a vrednost naroda je vsota vrednosti posameznikov. Kar se je „delalo“ v tem oziru, se je delalo iz političnih nagibov, zato ni bilo nič popolnega, samo polovičarstvo, ker se ni delalo vsled prepričanja, organično razvitega na podlagi rezultatov novega časa. Bodisi pojdemo z njim samostalno živeti, ali pa postanemo hrana zauj. Vstanavljamo slovensko skupino na strani češke sekcije Svobodne misli, ki nam je dala prostor v svojem listu, da bomo imeli takoj začetek svojega glasila. Pisano bo z vsoporednim češkim prevodom, da tako pokažemo praktično svojo vzajemnost. Vse posameznike dobre volje pozivljamo v svoje kolo in končamo z željo, naj duh značajnega Husa prešine potomce onemoglega Črtomira, da pride v naše duševno življenje več poštene odkritosrčnosti. Pripravljalna skupina slovenske Svobodne Misli.

Največja romanja v Palestino prirejajo Rusi. Vsako leto roma tjakaj 30.000 do 40.000 Rusov.

Tisočletnica smrti bolgarskega carja Borisa. Dne 2. maja 1907 bo tisočletnica smrti bolgarskega carja Borisa, ki je prvi sprejel krščanstvo in pokrstil Bolgare. Bolgarska cerkev ga je proglasila svetnikom. Tem povodom priredi poseben odbor, ki se je sestel, veliko narodno slavje. Ali ve car Boris, čemu?!

Razgled po šolskem svetu.

— **Slovenskih visokošolcev v Pragi** je letos vpisanih na tamošnjih visokih šolah 66, in sicer 33 juristov, 20 tehnikov, 5 filozofov, 2 filozofinji, 2 medicince, 4 slikarski akademiki. Na trgovski akademiji sta vpisana letos 2 Slovenca.

— **Poljski jezik v šolah ruske Poljske.** Iz Bielostoka poročajo, da je kurator tamkajšnjega šolskega okraja sporočil voditeljem ljudskih šol ukaz, ki pravi, da ne bo vbodoče več zabranjeno poučevati v poljskem jeziku.

— **Stoletnica bogoslovskega semenišča v Djakovem.** Dne 6. t. m. so praznovali v Djakovem stoletnico ustanovitve tamkajšnjega bogoslovnega semenišča.

— **Vseučilišče v Moskvi.** Te dni so na moskovskem vseučilišču pričeli zopet s predavanji in ni prišlo ob tej priliki do nikakih nemirov.

— **Uravnava učiteljskih plač na Ogrskem.** Budimpeštanski list „Uj Lap“, ki je v zvezah z vodstvom ljudske stranke, je zvedel iz zane-ljivega vira, da pripravlja naučni minister grof Albert Apponyi zakonski načrt, po katerem se minimalna plača za učitelje določi na 2000 kron. Tozadevne potrebne vsote se stavijo v proračun že bodoče leto.

— **Podržavljenje idrijske mestne realke.** Preteklo nedeljo je razpravljal mestni zastop v Idriji o korakih, ki mu jih je storiti, da prevzame država tamkajšnjo mestno realko. Izvolili so deputacijo, ki je odpotovala na Dunaj.

— **Lega Nazionale** je odprla v slovenski občini Krkavec v koprskem okraju italijansko šolo. Vpisalo se je 53 slovenskih otrok. Zaradi materijalne odvisnosti od Italijanov pošiljajo slovenski starši svojo dečo v to italijansko šolo.